

Posudek
na diplomovou práci

KARMEN SÁNCHEZOVÉ

K MOTIVŮM FANTASY A SCI-FI V ROMÁNU PRO DĚTI
NA PŘÍKLADECH NĚMECKY PSANÝCH TEXTŮ.
PRÁCE S LITERÁRNÍM TEXTEM VE VYUČOVÁNÍ

Pedagoická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra germanistiky
červen 2006

Práce je předkládána na katedře germanistiky, analyzované texty jsou texty rakouských autorek, práce s textem ve vyučování se vztahuje nejen k hodinám cizího jazyka.

K TÉMATICKÉ KOMPONENTĚ PRÁCE

Karmen Sánchezová si pro svou diplomovou práci vybrala oblast německy psané literatury pro děti. Zvolila si téma z oblasti spojující více disciplín: literaturu (dějiny literatury, teorii literatury) a didaktiku literatury. V oblasti dějin literatury se jedná o literárně společenský a literárně historický kontext románu pro děti v 2. polovině 20. století se zaměřením na literaturu 60. a následujících let. V oblasti teorie literatury je tématem práce analýza žánru románu pro děti a analýza pohádkových motivů, motivů fantasy a motivů sci-fi v tomto typu románu. V práci s literárním textem ve vyučování využila mezipředmětových vztahů a v rámci vytváření interkulturních kompetencí a dětí mladšího školního věku se podle rámcového vzdělávacího programu zaměřila na několik cílových oblastí: jazyk a jazykové kompetence; člověk a svět; člověk a společnost. Ve školním vyučování lze propojení těchto okruhů interpretovat jako mezipředmětové vztahy a projekci sociálních kompetencí získaných v prostředí školy do prostředí mimoškolního.

KE STRUKTUŘE PRÁCE

Diplomantka zvolila pro svou práci následující členění: úvod; teoretickou část (literárně-teoretická východiska, literárně-historický kontext knih); praktickou část diplomové práce; závěr; resumé; seznam literatury; přílohy.

K OBSAHOVÉ KOMPONENTĚ PRÁCE

Teoretická část

Stav současného výzkumu diplomantka rozděluje tematicky podle vytyčených teoretických východisek, jimiž jsou analýza žánru, analýza motivické složky literárního díla, pragmatická komponenta literárních děl s pohádkovými motivy, motivy fantasy a motivy sci-fi. Jedná se o prezentaci základních titulů české a německy psané odborné literatury (např. „V říši obrazotvornosti“ od J. Heldové, „Zauberkreide“ od G. Mattenklottové, „Geschichte der Kinder- und Jugendliteratur“ od R. Wilda). Tyto publikace diplomantka nepřibližuje kompletně, umí se v nich orientovat, odpovídajícím způsobem dokáže vyhodnotit pasáže vztahující se k tématu její diplomové práce. Pohled literární vědy (historie i teorie) diplomantka vhodně spojuje s pohledem vývojové a pedagogické psychologie. Hodnotící reflexe spojené s vývody z faktického pozorování nalezneme v poznámkách a komentářích o celé řadě knih, které vytvářejí žánrový kontext dále analyzovaných próz. V tomto kontextu jsou pojednány jak tituly německy psané literatury (např. „Momo“ od M. Ende, „Tim Tolar“ od J. Krüsse, „Das Vampert“ od R. Welshové, „Wir pfeifen auf den Gurkenkönig“ od R. Nöstlingerové, „Krabat“ od O. Preußlera), české literatury (např. „Kam zmizela Rebarbora“ od I. Procházkové) nebo tituly dalších literatur (např. „Obří broskev“ od R. Dahla, „Pán prstenu“ od J. R. R. Tolkiena, „Harry Potter“ od J. K. Rowlingové). Diplomantka úspěšně zařazuje prózy se zmíněnými motivy do různých typů románových textů, které jsou definovány literární vědou. Jedná se o román sociálně-kritický, problémově orientovaný, psychologický a humorný, o román fantastický, o dysutopii. *K tomuto typu románu diplomantka správně zařazuje prózu G. Pausewangové „Mrak“, který je však určen především starší čtenářské kategorii a se zkoumanými romány nesouvisí.*

Aspekt dětského čtenářství se objevuje i ve zpracování čtenářských anket v České republice a ve Spolkové republice Německo. Zařazení a okomentování této ankety považují za další kladný moment diplomové práce K. Sanchézové. Jedná se totiž o zařazení nejaktuálnějšího výzkumu takového rozsahu, výzkumu týkajícího se recepce krásné literatury.

Další část teoretické části diplomové práce K. Sanchézové tvoří pojednání o knihách „Skřítek v hlavě“ od Ch. Nöstlingerové a „Esrova dobrodružná cesta po Modré planetě“ od M. Gruberové. Diplomantka se zabývá autorským kontextem, v analýze zmíněných titulů vychází z literárně textové analýzy J. Strelky (*autorka ji zde uvádí jako literární analýzu*), která je soustředěna na tři komponenty uměleckého díla: literárně vědnou a estetickou, jazykovou a pragmatickou. Autorské medailonky i analýza děl je podána s přehledem, není těžištěm práce ale je jí vymezen potřebný prostor, splňuje požadavek odborné literárně teoretické orientace, přičemž dostatečně akceptuje stránku jazykovou, nechybí ani ukázky textu. Jako pozitivní lze hodnotit nejen zpracování odborné literatury o Ch. Nöstlingerové, ale v případě M. Gruberové i zařazení informací získaných elektronickou korespondencí této autorky a diplomantky.

Praktická část – práce s literárním textem ve výuce

Stejně jako teoretická část práce, je i její praktická část uvozena nástinem současného stavu výzkumu, tentokrát výzkumu, jenž se vztahuje k recepci uměleckých děl s motivy fantasy a sci-fi a dále se vrací k výše zmíněného výzkumu čtenářství, tentokrát ne vyhodnocení konkrétních titulů, ale žánrů předjímacích fantazii jako jeden ze základních stavebních kamenů uměleckého díla i fantazii jako jednu ze základních vlastností adresáta textu i fantazii a její rozvíjení jako jednu z cílových kategorií jeho čtenářských aktivit. Fantazie

v korelaci s faktickou skutečností je úhel interpretace literárního textu, o nějž se diplomantka v praktické části své práce pokusila. Jedná se o popis vyučovacího bloku, jenž lze charakterizovat jako projektové vyučování. Tématem diplomové práce však není projektové vyučování literatury, ale interpretace literárního díla zařazena do projektového bloku. *Posluchače by snad bylo možné vytknout, že ve své práci nepoužívá termín projekt, nicméně uvádí poměrně přesný popis bloku jednotlivých hodin, jež jsou dány algoritmem práce s knihou jako kompletním literárním textem.*

Předmětem této části práce se stala práce s knihami „Skřítek v hlavě“ od Ch. Nöstlingerové a „Esrova dobrodružná cesta po Modré planetě“ od M. Gruberové ve třetím na 1. stupni základní školy, konkrétně ve třetím ročníku ZŠ Kladská v Praze. Posluchačka uvádí charakteristiku školy i třídy, zabývá se textově externími faktory práce s textem. Aspekt německy psané literatury diplomantka z pochopitelných důvodů nezdůrazňuje textem interpretovaných knih v originále, avšak dokáže jej propojit s výukou reálií (str. 83). Těžištěm je literárně teoretická (žánrová) a psychologická interpretace díla, v níž je zdůrazněn prvek literární socializace. Diplomantka stručně popisuje formy i metody práce s textem včetně pracovních listů zastoupených v příloze. Zpětnou vazbu k práci s textem v hodinách pak nabízí dotazník vztahující se jednak ke čtenářství dětí obecně, jednak k interpretovaným knihám. Jedná se o kvalitativní a kvantitativní výzkum s různými typy otázek. Diplomantka interpretuje výsledky svého zkoumání a doplňuje je i názornými grafy.

Závěr

V závěru své práce diplomantka shrnuje výsledky svého bádání na poli teorie i praxe. Zdůrazňuje význam příběhové prózy s motivy fantasy a motivy sci-fi v rozvoji dětské osobnosti. *Nevěnuje se však stěžejním autorkám své práce.*

Posléze se zaměřuje na zhodnocení svého pedagogického výzkumu a hodnotí výsledky interpretace obou analyzovaných literárních textů. Zatímco kniha „Skřítek v hlavě“ je více oddychovou a humornou četbou, kniha „Esrova dobrodružná cesta po Modré planetě“ nabízí řadu filozofických pohledů na svět a na sebe. Kontrastní podoba jiných motivů než motivů skutečného světa byla i záměrem. Z důvodů, jež diplomantka ve svých sledováních popisuje lze jako více úspěšný lze hodnotit román „Skřítek v hlavě“. Při sledování obliby jednotlivých žánrů diplomantka došla k závěru, že ač chápání pojmu „literární žánr“ bylo u dětí spíše schematické, lze jednoznačně říci, že děti preferují příběhy s motivy fantasy a sci-fi, dobrodružnou literaturu.

Výsledky své práce hodnotí v korelaci s RVP a vytyčuje možný směr dalšího zkoumání.

Resumé

Resumé napsané v německém jazyku na velice slušné jazykové úrovni přehledně představuje celou práci s jejími stěžejními momenty i výsledky.

Přílohy

Přílohy považují z velice cennou část práce, tvoří jej (kromě zadání diplomové práce) také pracovní listy a dotazníky. Za velice cenný považují

vyplněný dotazník o knize „Skřítek v hlavě“, do práce bohužel není zařazen vyplnění dotazník ke knize „Esrova dobrodružná cesta.“

Seznam literatury

odpovídá normě pedagogické literatury, analyzované tituly jsou zařazeny do celkového jediného seznamu. *Osobně bych upřednostnila uvedení analyzovaných titulů pod primární literaturou.*

K FORMÁLNÍMU ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Diplomová práce je psána v českém jazyce a je rozdělena do výše zmíněných částí. Práce je standardně uvedena obsahem s desetinným tříděním.

K jazykovému stylu práce lze poznamenat následující: práce je psána fundovaně, text má logickou stavbu, je psán odborným jazykem s eseje. *Na některých místech diplomantka používá postupy popisu využívající ich-formy z pohledu perspektivy autora textu, zároveň využívá 1. osoby množného čísla (popis rozhovorů s dětmi v jednotlivých hodinách – str. 82 – 87, 89 - 96). Drobné jazykové chyby, které se v práci objevují jen výjimečně, lze hodnotit jako přehlédnutí, které neovlivňuje velmi dobrý dojem, jež práce oprávněně vzbuzuje.*

Celkové hodnocení diplomové práce

Diplomovou práci Karmen Sanchézové lze přiblížit jako interdisciplinární, tematicky nanejvýš zajímavou a aktuální, odborně velmi náročnou. Práce poskytuje syntetický a velmi kultivovaný pohled na danou problematiku. Vykazuje diplomantčino osobní zaujetí tématem, vysoké osobní nasazení, invenci, přehled o odborné literatuře, schopnost pracovat s touto literaturou a uplatňovat z ní získané poznatky v pedagogické praxi i ve vlastním výzkumu. Obzvláště kladně hodnotím sepětí se současností i s výsledky nejaktuálnějších výzkumů.

Práci velmi ráda doporučuji k obhajobě a celkově ji hodnotím jako výbornou.

V Praze, 13.5.2006

PhDr. Tamara Bučková